

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Asettamispäätös
3.6.2025

VN/18010/2024

MUUTOSPÄÄTÖS; SELVITYS TYÖ - JA KOULUTUSPERUSTEISTEN OLESKELULUPIEN SÄÄNTELYTASON HAAVOITTUVUUKSISTA

Työ- ja elinkeinoministeriö muuttaa tällä päätöksellä päätöstä, jolla asetettiin 14.6.2024 hanke, jossa kartoitetaan työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta.

Hankkeen asettamisen jälkeen on valmistunut maaliskuussa 2025 väliraportti, jossa käsiteltiin ensimmäisiä johtopäätöksiä opiskelijoiden ja kasvuyrittäjien oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista. Väliraportin havaintojen perusteella päätettiin selvityshankkeen toimeksiannon muuttamisesta. Kasvuyrittäjien ja yrittäjien osalta tehdään erillinen, jo selkeästi säädösmuutoksia valmisteleva selvitys lupaperusteiden uudistamistarpeista.

Tämän hankkeen loppuraportissa puolestaan arvioidaan erityisesti kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentuloon, lupajärjestelmän väärinkäyttöön ja mahdollisiin turvallisuusuhkiin liittyvät haasteet ja lainsäädäntömuutostarpeet, jotta voidaan ehkäistä hyväksikäyttöä, ihmiskauppaa, haavoittuvaan asemaan joutumista (mm. toimeentulon haasteet) ja väärinkäytöksiä ja mahdollisia turvallisuusuhkia.

Lisäksi loppuraportissa selvitetään yleisesti työperusteisten oleskelulupien sääntelytason mahdolliset haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta.

Selvityksen erityisenä näkökulmana ovat viime vuosina tehdyt säädösmuutokset ja niiden vaikutukset, mutta lainsäädäntöä tarkastellaan kokonaisuutena. Hankkeen tuloksena laaditaan tiivis raportti mahdollisista tarpeista lainsäädännön muuttamiseksi. Kansainvälisten opiskelijoiden osalta selvityksen pohjalta tarpeelliseksi arvioidut toimenpiteet linjataan ministerityöryhmässä ja viedään eteenpäin vuoden loppuun mennessä. Jos lainsäädäntömuutoksia tarvitaan, hallituksen esityksen laatimiseksi asetetaan myöhemmin erillinen hanke.

Alkuperäisestä asettamispäätöksestä poiketen tässä selvityksessä ei kartoiteta oleskelulupamenettelyyn tarvittavia muutoksia, jotka toimisivat työperäistä hyväksikäyttöä ehkäisevästi ja torjuvasti. Näitä selvitetään erillisessä lakihankkeessa, joka pohjautuu työperäisen hyväksikäytön vastaisen toimenpideohjelman toimenpiteeseen 8., jonka mukaan selvitetään tarpeet hyväksikäytön uhrille myönnettävän oleskeluluvan edelleen kehittämiseen, työnantajan vastuun rajojen selkeyttämiseen ja työnantajaan kohdistuvien rikosepäilyjen vaikutuksiin.

Toimikausi

3.6.2025 – 31.12.2025

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan työperusteinen maahanmuutto on Suomen talouskasvun ja palvelujen turvaamisen kannalta erittäin tärkeää. Työperusteinen maahanmuutto on osa hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamista, ja osaaajapulaan vastataan panostamalla kansainväliseen rekrytointiin, vahvistaen samalla edellytyksiä talouden kasvuun. Hallitusohjelman mukaisesti työperusteista maahanmuuttoa sujuvoitetaan, hallitaan ja väärinkäytökset estetään.

Oleskelulupajärjestelmää on viime vuosina uudistettu merkittävästi työ- ja koulutusperusteisten lupien osalta. Tavoitteena on ollut panostaa sujuvaan oleskelulupajärjestelmään väärinkäytökset ehkäisten sekä työmarkkinoiden ja TKI-toiminnan tarvitsemien kansainvälisten osaaajien saatavuuteen Suomessa. Työperusteisten oleskelulupien käsittelyaikojen osalta tavoitteena on hallituksen asettamana ollut tehokas ja nopea, enintään 30 vrk keskimääräinen käsittelyaika vuodesta 2019 alkaen.

Opiskelijat ja tutkijat–lain muutokset astuivat voimaan huhtikuussa 2022. Lainmuutoksen myötä Suomeen tulevat tutkinto-opiskelijat voivat saada oleskeluluvan koko opintojensa ajaksi, työnteko-oikeus nousi 30 tuntiin viikossa ja korkeakoulututkintoja suorittavien lupalaji muutettiin tilapäisestä (B) jatkuvaksi (A). Tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden ns. työnhakulupa piteni kahteen vuoteen. Muutokset ovat mahdollisesti osaltaan vaikuttaneet siihen, että kansainvälisten opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä määrät Suomessa ovat merkittävästi kasvaneet viime vuosina.

Työperusteisten oleskelulupien osalta ulkomaalaislain 5 luvun muutokset astuivat voimaan helmikuussa 2023. Uudet säännökset mahdollistavat mm. automaation ja eri viranomaisrekistereiden laajemman käytön lupakäsittelyssä. Työnantajien sertifiointi otettiin käyttöön. Suulliset kuulemiset etäyhteyden välityksellä mahdollistettiin. Ulkomaisen työvoiman käytön valvontaa koskevaa sääntelyä täsmennettiin ja Maahanmuuttovirastolle säädettiin mahdollisuus tehdä pidättäytymispäätös kaikissa työperusteisissa luvissa.

Suomen turvallisuusympäristössä tapahtuneiden muutoksien vuoksi on tärkeä selvittää, mitä mahdollisia haavoittuvuuksia työ- ja koulutusperusteiseen oleskelulupajärjestelmään liittyy, ja miten niihin olisi mahdollista vaikuttaa lainsäädännön tasolla.

Selvityksen pohjana hyödynnetään turvallisuusviranomaisten kuluvalle hallituskaudella kokoamaa yhteistä tilannekuvaa työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupamenettelyjen sisältämistä haavoittuvuuksista kansalliselle ja sisäiselle turvallisuudelle, työ- ja koulutusperusteisten oleskelupien jälkivalvonnan tuloksia sekä eri viranomaisten havaintoja liittyen lupaprosessien toimivuuteen ja mahdollisiin väärinkäytöksiin.

Tehtävät

Hankkeessa arvioidaan kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja heidän perheenjäsentensä toimeentuloon, lupajärjestelmän väärinkäyttöön ja mahdollisiin turvallisuusuhkiin liittyvät haasteet ja lainsäädäntömuutostarpeet, jotta voidaan ehkäistä hyväksikäyttöä, ihmiskauppaa, haavoittuvaan asemaan joutumista (mm. toimeentulon haasteet) ja väärinkäytöksiä ja mahdollisia turvallisuusuhkia. Lisäksi loppuraportissa selvitetään yleisesti työperusteisten oleskelulupien sääntelytason mahdolliset haavoittuvuudet sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmasta.

Loppuraportti tuotetaan 30.11.2025 mennessä. Raportissa hyödynnetään Maahanmuuttoviraston automaattisen jälkivalvonnan tietoja erityisesti erityisasiantuntijoiden sekä työntekijöiden osalta, siinä määrin kuin tietoja on käytettävissä.

Organisointi

Hankkeen toteuttamiseksi asetetaan työryhmä.

Työryhmän kokoonpano:

TEM: puheenjohtaja, erityisasiantuntija Ariann Grandell , varapuheenjohtaja, erityisasiantuntija Tuulia Muuronen

UM: jäsen, oikeudellinen erityisasiantuntija Sara Fahmy , varajäsen , erityisasiantuntija Iida Niemi

OKM: jäsen, hallitusneuvos Anna Kankaanpää , jäsen, opetusneuvos Kaisu Piironen

OM: jäsen, neuvotteleva virkamies Venla Roth

SM/Maahanmuutto-osasto: jäsen, johtava asiantuntija Jaana Vuorio ja SM/Poliisiosasto: jäsen, poliisitarkastaja Joni Länsivuori

Helsingin poliisilaitos: jäsen, rikostarkastaja Sami Isoniemi, varajäsen, rikoskomisario Nils Majewski

Raja vartiolaitos: jäsen, analyttikko Kati Heiska ja varajäsen, kapteeniluutnantti Markus Paljakka

Maahanmuuttovirasto: jäsen, prosessinomistaja Kristel Stenman - Huuskonen, jäsen, johtava asiantuntija Miia Mattila, varajäsen prosessinomistaja Riikka Parviainen

Työsuojeluviranomaiset: jäsen, ylitarkastaja Katja -Pia Jenu

Hankkeessa kuullaan tarpeen mukaan asiantuntijoita eri viranomaisista ja muista sidosryhmistä, erityisesti oppilaitoksia ja opiskelijajärjestöjä. Työryhmä hoitaa tehtävänsä virkatyönä.

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmän jäsenille ei makseta kokouspalkkioita tai kulukorvauksia.

Sonja Hämäläinen
maahanmuuttojohtaja

Katri Niskanen
hallitusneuvos

JAKELU

Työryhmän jäsenet

TIEDOKSI

TEM /MAKO, Erityisavustaja Teresa Salminen

VN/18010/2024-TEM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: